

HRVATSKA UDRUGA ŠKOLSKIH KNJIŽNIČARA

Dubečka 5, 10040 Zagreb

1. listopada 2026.

GRAD ZAGREB

GRADSKI URED ZA OBRAZOVANJE, SPORT I MLADE

Trg Marka Marulića 18, Zagreb

n/p pročelnika Krešimira Makvića

Na znanje: GRADONAČELNIK GRADA ZAGREBA

n/p gradonačelnika Tomislava Tomaševića

**PREDMET: PRAVOVREMENA DOZNAKA I POVEĆANJE NAMJENSKIH SREDSTAVA ZA NABAVU
KNJIŽNIČNE GRAĐE ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA GRADA ZAGREBA**

Poštovani gospodine pročelnice,

znamo da je potrebna određena hrabrost da se u današnjem društvenom trenutku zatraži **povećanje namjenskih sredstava za nabavu knjižnične građe**. Tu nam hrabrost daje duboko uvjerenje da **čitanje, knjige te znanja i sposobnosti koje se čitanjem razvijaju** nisu još jedan problem koji čeka svoj dio proračuna – oni su **dio rješenja**.

U povodu početka *Međunarodnoga mjeseca školskih knjižnica*, koji se svake godine obilježava tijekom listopada, *Hrvatska udruga školskih knjižničara* obraća Vam se s molbom da Grad Zagreb, kao osnivač osnovnih i srednjih škola, pravovremeno doznači i poveća namjenska sredstva za nabavu knjižnične građe školskim knjižnicama za 2026. godinu te odgovarajuća sredstva planira i za 2027. godinu.

Knjige i čitanje dio su rješenja

Teško je pronaći drugu pojedinačnu ljudsku sposobnost i aktivnost koja tako snažno i trajno mijenja način na koji mozak uči, povezuje, pamti, zamišlja i razumijeva kao što to čini čitanje. Čitanjem dijete-čovjek ne usvaja samo sadržaj; ono razvija pažnju, jezik, pamćenje, sposobnost zaključivanja, zamišljanja i razumijevanja sebe i drugih.

Knjiga je analogni medij sporoga učenja — prostor u kojemu dijete ne prelazi preko sadržaja, nego ostaje uz njega. Ona omogućuje dubinsko razumijevanje, povezivanje i sidrenje znanja u samo dijete, u budućega čovjeka.

Nasuprot zadovoljstvu trenutačnim podražajem, **čitanje gradi sposobnost ustrajanja i zadovoljstvo koje dolazi nakon uloženoga napora, razumijevanja i spoznaje.**

Mreža školskih knjižnica čini knjigu i knjižničnu građu dostupnom učenicima u njihovim školama, neovisno o mjestu stanovanja i mogućnostima njihovih obitelji. Time školske knjižnice ostvaruju nezamjenjivu obrazovnu, informacijsku, kulturnu i socijalnu ulogu te čuvaju jezik i kulturu na kojima počivaju sve kasnije nadgradnje znanja i identiteta.

Djeca koja čitaju postaju ljudi koji misle. A mi vjerujemo da djeca koja misle stvaraju bolje zajednice i zdravija društva.

Kada namjenska sredstva počnu nalikovati statističkoj pogrešci

Cijene knjiga u posljednje su tri godine, prema izjavama nakladnika i našem svakodnevnom uvidu, **porasle najmanje 40 posto**, dok sredstva namijenjena nabavi knjižnične građe nisu pratila taj rast – **zadnjih godina su iznosila manje od 2 eura po učeniku, učitelji i stručni suradnici uopće nisu uzimani u obzir.** Zbog toga iznosi kojima škole raspolažu sve manje nalikuju sredstvima za ozbiljnu i plansku nabavu, a sve više statističkoj pogrešci u proračunu. Nabava knjižnične građe ne može se pouzdano financirati iz onoga što preostane od općih materijalnih sredstava škole. Ako sredstva nisu **zasebna, unaprijed poznata i namjenska**, knjižnični fond ovisi o pritisku drugih troškova, a zakonska obveza osnivača ostaje bez sigurnoga izvora financiranja.

Ako iznosi namijenjeni nabavi godinama ostaju gotovo nepromijenjeni dok cijene knjiga rastu, njihova se stvarna vrijednost iz godine u godinu smanjuje. Namjenska sredstva tako postupno gube sposobnost ostvarivanja svrhe zbog koje su uvedena. Ona ne bi smjela biti tek proračunski dokaz da nabava postoji; moraju biti dostatna da se nabava doista može provesti.

Listopad je mjesec u kojemu školski knjižničari intenzivnije planiraju programe i nabavu građe za svoje korisnike, a u studenome se održava Interliber, najveći sajam knjiga u Republici Hrvatskoj i prilika za sadržajno bogatiju i financijski povoljniju nabavu. Kasna doznaka sredstava školama oduzima mogućnost pravodobnoga planiranja i korištenja tih pogodnosti.

Obveza Grada Zagreba kao osnivača

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19, 98/19, 114/22 i 36/24) u članku 29. stavku 1. izrijekom propisuje:

Sredstva za rad knjižnica osigurava osnivač, a sredstva za rad knjižnica uključuju sredstva za plaće, sredstva za nabavu građe, sredstva za program, materijalne izdatke, stalno stručno usavršavanje knjižničarskih djelatnika i sredstva za zaštitu knjižnične građe, kao i sredstva za investicije i investicijsko održavanje, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Standard za školske knjižnice (NN 61/2023) u članku 2. stavku 2. dodatno određuje:

Školske knjižnice dužne su pridržavati se odredbi ovog standarda, a njihovi osnivači dužni su osigurati uvjete za njihovo dostizanje.

U članku 13. stavku 8. Standard propisuje da se knjižna građa dopunjava svake školske godine sredstvima iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, i to najmanje **0,5 jedinica po učeniku i učitelju, odnosno nastavniku, odgajatelju i stručnom suradniku**. Stavak 9. određuje da prosječna starost knjižničnoga fonda ne smije biti veća od 15 godina.

Za nabavu knjižnične građe u prilogu Standardu naveden je minimalni koeficijent izvedivosti 0. Ta se obveza ne može odgađati zbog nedostatka sredstava.

Iznos potreban za nabavu knjižnične građe

Naša se molba stoga odnosi na pravovremenu i dostatnu doznaku gradskih namjenskih sredstava kako bi školski knjižničari mogli planski, stručno i u skladu s važećim propisima nabaviti potrebnu knjižničnu građu.

Čak i kada zadržimo raniji, vrlo suzdržan izračun, prosječna cijena naslova za cjelovito čitanje kreće se od 15,00 do 20,00 eura, cijena stručne literature između 20,00 i 30,00 eura, dok cijene naslova za referentnu zbirku dosežu iznose više od 50,00 eura. Ukupan iznos koji bi osnivač i nadležno Ministarstvo trebali zajedno doznačiti iznosi najmanje **9,69 eura po učeniku i učitelju, odnosno nastavniku i stručnom suradniku**. Podijeli li se taj iznos između Ministarstva i osnivača u omjeru 50 : 50, **udio Grada Zagreba iznosi 4,85 eura po korisniku**. Smatramo da to nije nedostižan iznos za proračun Grada Zagreba.

S obzirom na najmanje 40-postotni rast cijena knjiga, riječ je o minimalnom, a ne izdašnom iznosu. Sve što ostaje bitno ispod njega znači da školske knjižnice mogu birati samo koji dio svoje obveze neće ostvariti.

Što predlažemo:

- **pravovremenu doznaku** namjenskih sredstava školama kojima je osnivač Grad Zagreb za 2026. godinu kako bi ih mogle planski koristiti i za nabavu tijekom Interlibera;
- **uvođenje zasebne i prepoznatljive namjenske stavke** za nabavu knjižnične građe u školskim knjižnicama, neovisne o preostalim općim materijalnim sredstvima škole;
- **planiranje gradskog udjela** od najmanje **4,85 eura po učeniku, učitelju odnosno nastavniku i stručnom suradniku**, uz uključivanje svih skupina korisnika koje Standard izrijeком navodi;
- **uspostavu predvidivoga godišnjeg modela financiranja**, s doznakom početkom kalendarske godine i mogućnošću namjenskoga trošenja do njezina završetka;
- **buduće redovito usklađivanje** gradskih sredstava s rastom cijena knjiga i obvezama propisanim Standardom za školske knjižnice.

Obrazovanje pod jednakim uvjetima za sve

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti određuje da su knjižnična građa i knjižnična djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku i da uživaju njezinu osobitu zaštitu. Ta zaštita mora podrazumijevati barem poštivanje minimalnih standarda propisanih za djelatnost.

Ustav Republike Hrvatske u članku 66. određuje:

Obrazovanje je u Republici Hrvatskoj svakomu dostupno, pod jednakim uvjetima, u skladu s njegovim sposobnostima.

Obvezno obrazovanje je besplatno u skladu sa zakonom.

Dostupnost kvalitetne i aktualne knjižnične građe nije sporedan dodatak obrazovanju. Ona izravno utječe na mogućnost učenja, razvoj čitateljskih sposobnosti, njegovanje materinskoga jezika, očuvanje kulturnoga identiteta i stvaranje jednakih obrazovnih prilika za djecu čije se obiteljske mogućnosti znatno razlikuju.

Knjige su jedan od temeljnih načina opstanka i širenja kulture, jezika i tradicije jednoga naroda. Uz obrazovnu, školske knjižnice imaju i časnu kulturnu zadaću: mreža od 1.335 školskih knjižnica idealan je medij, a gotovo pola milijuna njihovih korisnika idealna publika za širenje i očuvanje kulture, jezika i tradicije.

Nakon 27 godina nastojanja profesionalne zajednice školskih knjižničara da se uredi financiranje školskih knjižnica koje će osigurati jednake uvjete obrazovanja za sve, i nakon što su ta nastojanja pretočena u članke i stavke Standarda za školske knjižnice, sazrelo je vrijeme da Grad Zagreb kao osnivač velikoga broja školskih ustanova njegove odredbe ne samo razumije nego i poštuje i primijeni.

Ulaganje u knjige i čitanje nije luksuz mirnih i bogatih vremena. Upravo u složenim vremenima ono postaje **ulaganje u sposobnost budućih ljudi da razumiju, razlikuju, prosuđuju i odgovorno djeluju**. Zato vjerujemo da će Gradski ured i gradonačelnik Grada Zagreba ovu molbu prepoznati kao poziv da zajedno osiguramo ono što je našoj djeci i mladima već obećano propisima — i što im kao zajednica dugujemo.

Za sva daljnja pojašnjenja i dogovore stojimo Vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

Vanja Jurilj

Predsjednica Hrvatske udruge školskih knjižničara

